

Terugblikken met Professor emeritus F.J. Mertens

Wie bent u, professor Mertens?

Een emeritus, een prof met pensioen, die dit jaar 70 wordt en die in de geschiedenis van de Romaanse te Leuven toch wel een zekere rol gespeeld heeft. 70 jaar, dat betekent dus dat ik in 1928 geboren ben, in een klein Kempens dorpje, Oevel, dat in die tijd trouwens maar een 1500 inwoners had, waaronder 7 Jef Mertensen. Met het gevolg dat niemand zo genoemd werd want dan was men onherkenbaar. In onze familie alleen al waren er drie Jefs : twee kozijns en ikzelf, *Jef van Fons* of *Jef van Fons van Peer Mertens* of *Jefke van Nonkel* omdat mijn vader in twee gehuchten van Oevel door iedereen *Nonkel* genoemd werd.

Heeft u nog herinneringen aan uw kindertijd?

Toen ik voor de eerste keer naar de “papschool” ging vroeg de zuster mij : “Kunt gij al een kruiske maken?” En ik zou toen geantwoord hebben : “Hoe moet ik het maken? In ‘t Vlaams, in ‘t Frans of in ‘t Latijn?” En dan moest ik het natuurlijk in de drie talen doen en hebben ze me rondgesleurd door alle klassen van de school om te tonen dat die snotneus al een kruiske kon maken in drie talen. Na de lagere school, in 1939, ben ik intern geworden in Rotselaar, bij de Montfortanen. Dat was toen nog een heel streng regime. Vader bracht mij toen in september naar Rotselaar, een dertigtal kilometers, met achter op de fiets een valies en ik boven op de valies. Wij bleven op school tot en met Kerstmis: pas op tweede kerstdag gingen we terug naar huis. Ik herinner mij nog zeer goed dat ik na die periode mijn Oevels helemaal verlerd was. Later is dat wel teruggekomen.

Was het in die tijd gebruikelijk kinderen in een internaat te plaatsen?

Nee, maar de Montfortanen zochten zelf “interessante elementen” en zo zijn de paters bij ons thuis komen vragen of ik misschien naar Rotselaar wilde komen. Zij hoopten op die manier roepingen te hebben voor hun congregatie. Voor mijn ouders betekende dat wel een zware financiële last.

Ik ben daar gebleven tot in de derde en toen ben ik aan de deur gezet omdat ik zei dat ik geen Montfortaan wou worden. De oorlogsjaren waren immers een moeilijke periode en de paters moesten voor eten zorgen voor al die jonge mensen. En als er dan één tussen liep die zei dat hij zeker geen Montfortaan werd, dan vonden zij die investering blijkbaar niet meer verantwoord. Zo ben ik dus met Allerheiligen naar huis gestuurd. Achteraf is gebleken dat ik als enige van onze klas priester ben geworden. (Lachend:) En ik weet dat ze daar ondertussen al veel spijt over hebben gehad, want ik kom daar nog regelmatig.

Maar het heeft toen geen haar gescheeld of het was gedaan met studeren, want thuis moest ik natuurlijk aan vader uitleggen wat er gebeurd was. “Als er alleen die reden in de brief staat moogt ge verder studeren”, was zijn antwoord, “maar als er een andere reden in staat, is het gedaan.” En met de karaktervastheid die hem kenmerkte zou het inderdaad zo geweest zijn. Gelukkig stond er maar één reden in de brief : ik had bij herhaling en met nadruk verklaard dat ik geen Montfortaan zou worden. Dat was nogal scherp geformuleerd maar het was de enige reden die zij opgaven.

Met het gevolg dat ik de week na het Allerheiligenverlof naar het Bisschoppelijk College van Herentals gegaan ben. Daar heb ik mijn drie laatste jaren humaniora gedaan. Als extern. En

met de problemen van die tijd, want tussen Oevel en Herentals liggen twee kanalen, het Albertkanaal en het Kempens kanaal. En de twee bruggen daarover waren allebei opgeblazen. De tram reed van Westerlo tot aan het Albertkanaal, daar moesten wij met een vlot overgezet worden, dan te voet tot aan de tweede brug, en daar weer met het vlot tot aan de overkant van het Kempens kanaal waar de tram Oostmalle - Herentals ons weer oppikte.

Maar als er eens veel wind was stak het vlot het kanaal niet over. Dan moesten wij langsheen het kanaal tot aan de sluis, dan over de sluis en zo naar Herentals. Met het gevolg dat wij natuurlijk een uur tot anderhalf uur te laat kwamen.

Of soms kwam de tram maar niet. Dan speelden wij zo lang op wat wij “het stort” noemden, de opgehoogde terreinen naast het Albertkanaal waar men de grond uit het kanaal bij elkaar gevoerd had. Er was altijd iemand van ons die de opdracht kreeg de komst van de tram in de gaten te houden en ons met een fluitje te verwittigen. Zo zijn we ooit om elf uur ‘s avonds thuisgekomen met de tram van twee uur. Dat was courant in die tijd.

Wat waren uw sterkste vakken in de humaniora of wat deed u het liefst?

Talen! Wiskunde deed ik het minst graag. Maar de taallessen in die tijd waren heel anders dan nu. Onze leraar Frans bijvoorbeeld kon weken aan een stuk voorlezen uit een Nederlands boek. De laatste paar weken moest er dan vlug vlug een Frans toneelstuk doorgenomen worden. Ik herinner mij o.a. dat wij in de rethorica *Athalie* gezien hebben. We hebben dat stuk ook gespeeld. En vermits ik zo klein was moest ik de rol van Joas spelen, de kleine pagadder die ontsnapt was aan de moordpartij van Athalie.

Na de humaniora, in 1946, ben ik naar het Sint-Jozef-Seminarie te Mechelen gegaan waar zich meteen de vraag stelde of ik onmiddellijk naar Leuven gestuurd zou worden om er een kandidatuur te behalen in één of andere richting ofwel eerst het Seminarie zou afmaken. Maar ik was toen zo klein, 1m50, dat men geoordeeld heeft dat ik beter op het Seminarie bleef. Trouwens als ik toen naar Leuven gestuurd was, zou het waarschijnlijk voor Scheikunde geweest zijn.

Scheikunde???

Ja, wij hadden dat jaar in de rethorica een diocesaan proefwerk gemaakt over Scheikunde en ik had daarin een schitterend resultaat behaald.

Was dat een gelukkig toeval of had u een bijzondere interesse voor dat vak?

Ik was daarin geïnteresseerd maar ik geloof toch niet dat die studies mij echt gelegen zouden hebben.

Het werd dus het Seminarie. Eerst twee jaar Filosofie, die er drie geworden zijn omdat ik door ziekte een jaar verloren heb, en daarna vier jaar Theologie. Tijdens die vier jaar Theologie hadden wij onze legerdienst, toen 18 maanden. Zeer tegen mijn zin want dat lag mij nog minder dan om ‘t even wat.

In de gezondheidsdienst?

Ja, zoals alle Cibisten¹, want in die tijd was er een speciale kazerne voor dienstplichtige

¹ nvdr. CIBE: *Centre d'Instruction des Brancardiers Ecclésiastiques*. In het Nederlands OCGB maar in de omgangstaal gebruikte men alleen de Franse afkorting. Vandaar ook de benaming “cibisten”.

seminaristen en paters, waar men de legerdienst combineerde met de studie van Theologie. Die lessen vonden 's avonds plaats.

Op 2 januari 1951 ben ik dus binnengegaan, hier in Leuven, in het Valkcollege, dat toen een kazerne was en dat later door de Universiteit teruggekocht werd. Daarna heb ik mijn dienst vervuld in het Militair Hospitaal in Brussel en vervolgens in Aalst voor de laatste 9 maanden omdat de CIBE intussen naar daar overgebracht was.

Na mijn legerdienst volgde er nog één jaar Seminarie tijdens hetwelke beslist moest worden wat men later ging doen. Wij werden dan bij de president geroepen, Monseigneur Janssens, om te zeggen wat we na onze priesterwijding wensten te doen. Ik droomde toen eigenlijk al van Romaanse maar zei hem dat ik Klassieke wou studeren omdat de Romaanse toen de reputatie had zeer moeilijk te zijn: het jaar er voor waren twee priesters van ons bisdom in de eerste zittijd mislukt. Drie dagen later werd ik weer bij de president geroepen en kreeg ik te horen: "Jef, gij gaat toch geen Klassieke doen? Laat dat toch voor de mensen die niks anders kunnen. Ge moogt kiezen tussen Romaanse en Germaanse."

Eigenlijk was mijn keuze toen gemaakt maar ik heb toch nog een week bedenktijd gevraagd. Tijdens die week ben ik bij een paar mensen raad gaan vragen, o.a. in Leuven bij professor Louike Janssens, de moraaltheoloog, die van Olen afkomstig was en die ik persoonlijk kende. Het was heel duidelijk dat hij mij naar Germaanse wilde oriënteren, maar het was even duidelijk -en hij voelde dat ook aan- dat mijn voorkeur de andere richting uitging. Zijn keuze was ingegeven door het feit dat hij als lid van de Rectorale Raad het jaar er voor nauw betrokken was geweest bij een hevige controverse rond de examenuitslagen van de 1e kandidatuur Romaanse. Daarbij had het dictee van Jodogne, een uittreksel uit *Scènes de la vie future* van Duhamel, een doorslaggevende rol gespeeld. De resultaten waren zo afschuwelijk dat de deliberatie enorm uitliep en professor Hanse op een bepaald ogenblik zelfs buitenliep "en claquant la porte". Die hele zaak was dus uitvoerig ter sprake gekomen op de Rectorale Raad, die trouwens toen ook ingegrepen heeft en Jodogne op het matje heeft geroepen. Uiteindelijk heb ik dan toch gekozen voor Romaanse.

Van waar kwam uw voorkeur voor Romaanse feitelijk?

Zowel in Rotselaar als in het Seminarie van Mechelen hadden wij gedragsregels in verband met het gebruik van talen. In Rotselaar moesten wij tijdens het tweede trimester Frans spreken. Met de gekste situaties tot gevolg, want als je daar als kleine pagadder binnenkwam en je kende een woord niet, dan moest je dat aan een oudere vragen. En die durfde je wel eens wat wijs te maken. Zo herinner ik me dat iemand aan tafel gemorst had en een schotelvod moest gaan halen. De "anciens" hadden hem op de mouw gespeld dat een schotelvod in het Frans "un caleçon" was, zodat de jongen in kwestie aan de Pater van toezicht een "caleçon" is gaan vragen. Ik heb dus al vroeg vrij regelmatig Frans gesproken -in de mate dat ik dat kon.

In het Seminarie moesten wij de eerste drie dagen van de week Frans spreken, de laatste drie Nederlands en op feest- en zondagen waren we vrij. De meeste Vlamingen hielden zich alleen aan die regel als het niet anders kon, maar ik zocht vaak het gezelschap van een Waal om de gelegenheid te hebben Frans te spreken. Zo had ik toch wel een wat grotere taalvlotheid of taalkennis voor Frans dan de gemiddelde seminarist van dat ogenblik.

Maar er was waarschijnlijk ook al een zekere affiniteit met het Frans?

Ik denk dat het vooral om praktische redenen was dat ik echt Frans wilde kennen. Trouwens, ik ben de enige in mijn familie die Frans kent. Geen enkele van mijn broers en zussen spreekt het.

Op die manier ben ik dus in de Romaanse terechtgekomen.

Was U toen al priester?

Nee, want omdat ik 18 maanden legerdienst had moeten doen, was onze wijding uitgesteld. Ik ben priester gewijd op 20 december 1953, toen ik al drie maanden in Leuven studeerde. Om de geest van die tijd te schetsen kan ik een anecdote vertellen. Er waren in die tijd nog veel professoren die absenties namen. Wij hadden vaste plaatsen en je zag dan bepaalde professoren bij het begin noteren wie afwezig was. Omdat o.a. professor Peremans dat zeer systematisch deed, ben ik hem twee weken voor mijn wijding gaan melden dat ik afwezig zou zijn omwille van de week retraite die aan de wijding voorafging. “Neem ik niet aan”, reageerde hij bitsig. En omdat hij zag dat ik schrok : “Schriftelijk verwittigen!”. Wat ik dan ook gedaan heb. Maar -en dat was ook weer typisch voor Peremans- op de dag van mijn priesterwijding lag er een telegram van hem. Dan stond hij niet als prof tegenover de student maar als gelovige tegenover een priester. Een totaal verschillende reactie naargelang van de omstandigheden dus.

Hoe ging het er in die tijd in de eerste kandidatuur aan toe?

Die eerste kandidatuur volgden wij met Vlamingen en Walen samen. Althans voor de Romaanse vakken, want de algemene vakken kregen we toen al in het Nederlands. Dat systeem bestond sinds 1936, toen Clément Van Caillie als eerste Vlaming Romaanse begon te studeren. Men was dus al in zekere mate een stap aan het zetten in de richting van een Nederlandse afdeling van de Romaanse.

Er werden heel wat lessen voor de eerste en tweede kandidatuur samen gegeven : *Latijn, Geschiedenis van de Franse letterkunde, Verklaring van Franse schrijvers, Verklaring van Middeleeuwse schrijvers, Encyclopedie* en ook de 2e en 3e Romaanse taal.

Wij moesten in die tijd naast Frans ook Italiaans én Spaans studeren. Tijdens mijn eerste kandidatuur was dat 1 uur Italiaans per week, voor de Walen en de Vlamingen van eerste en tweede kandidatuur samen. En tijdens de tweede kandidatuur kregen we 1 uur Spaans per week, weer Walen en Vlamingen van eerste en tweede kandidatuur samen. En voor beide talen gold dat de eerste 10 weken besteed werden aan spraakkunst en er daarna begonnen werd met het lezen van literaire teksten.

Daarnaast kwamen een hele reeks geschiedenisvakken : *Oudheid: Griekenland en Rome, Middeleeuwen, Moderne Tijden* enz. En wat er dan nog speciaal voor de Vlamingen bijkwam was één uur grammatica of taalvaardigheid. Dat werd - vrijwillig en zonder vergoeding- gegeven door Hanse, die leraar was geweest in het Atheneum van Aalst en dus een beetje beter de noden van de Vlaamse romanisten kende. We kregen tijdens dat uur regelmatig een dictee, mochten vragen stellen, moesten af en toe een verhandeling maken enz.

En uw licentieverhandeling?

Dat begon met de keuze van mijn promotor: professor Hanse, bij wie men zowel literatuur als taalkunde kon kiezen. Mijn voorkeur ging duidelijk naar taalkunde en het is toen al geworden “geschiedenis van de grammatica”. Goffinet, de huidige vicaris-generaal van het Bisdom Mechelen-Brussel, koos als onderwerp *La terminologie grammaticale du 16e siècle*, en ik hetzelfde voor de 17e eeuw.

Maar Hanse noch ik waren er ons van bewust hoe omvangrijk dat onderwerp was. Dat bleek pas toen ik aan mijn bibliografie begon en ik al heel snel niet tientallen maar honderden werken bij elkaar had. Bovendien is er dan de complicatie bijgekomen dat ik op nieuwjaars-

dag, toen ik in de eerste licentie zat, een telefoon kreeg van het Bisdom waarbij mij werd meegedeeld dat ik de volgende dag moest beginnen lesgeven in het Sint-Lievenscollege in Antwerpen : 18 uur Frans per week tot de paasvakantie. Met het gevolg dat de licentieverhandeling, die zo al veel te uitgebreid was, niet rond was op het einde van de tweede licentie.

Ik ben dus na de tweede licentie naar het middelbaar onderwijs getrokken zonder het diploma van licentiaat. Daar deed zich na enige tijd een nieuwe verwikkeling voor: enkele maanden na mijn benoeming als leraar werd ik ook benoemd in de Homologatiecommissie. Dat hield in dat ik elke namiddag naar Brussel moest om daar het peil van nieuwe afdelingen te controleren. Met het gevolg dat die licentieverhandeling weer bleef liggen! Tot ik dan op een bepaald moment van de directeur van het Klein Seminarie in Mechelen waar ik toen les gaf een semester vrij gekregen heb. Hij zou mij laten vervangen zodat ik mijn verhandeling kon afmaken. Wat ook gebeurde.

Dat was in 1962, vijf jaar na mijn tweede licentie! En toen ik na de verdediging -want toen moest de verhandeling nog verdedigd worden- terug naar Mechelen ging om mijn directeur te bedanken voor zijn hulp en hij vernam dat ik gelukwensen van de jury had gekregen, wist hij meteen dat hij mij kwijt was. En inderdaad, een maand later werd ik door Hanse naar Brussel geroepen en deelde hij me mee dat hij de rector gevraagd had mij met ingang van oktober 1963 te benoemen als assistent met leeropdracht. Want zijn bedoeling was dat ik onmiddellijk de lessen voor de Vlamingen van hem zou overnemen. Bij die gelegenheid vroeg hij me wel : “Dites, maintenant que vous êtes nommé, j’aimerais quand même savoir si vous êtes flamingant, oui ou non.” Waarop ik geantwoord heb : “Je suis Flamand et je compte bien le rester.” “Ce n’est pas seulement votre droit, c’est votre devoir”, besloot hij. Wat niet wegneemt dat er later naar aanleiding van de splitsing toch heel wat spanningen rond ontstaan zijn. Hij vroeg mij “si vous êtes flamingant” en ik ben -denk ik- nooit “flamingant” geweest in de betekenis die hij aan dat woord gaf. Maar achteraf heeft hij meer dan eens, ook publiek, gezegd : “Mertens, évidemment, est extrémiste.” Dat was helemaal niet waar, maar voor hem kwam ik toen als zodanig over, denk ik. En daarmee zitten we bij het probleem van de splitsing.

Misschien kunt u eerst iets over uw doctoraat vertellen?

Daarvoor moet ik feitelijk teruggaan naar de laatste weken vóór de verdediging van mijn licentieverhandeling. Want toen ik al een paar honderd bladzijden had voorgelegd, vond Hanse dat het teveel was voor een licentieverhandeling en vroeg hij me na te gaan hoe ik mijn werk kon opsplitsen. En feitelijk heb ik toen alleen de inleidende hoofdstukken van mijn studie ingediend als verhandeling : *la grammaire du 17e, les grammaires du 17e, les grammairiens du 17e* en een voorlopige bibliografie. En dan is mijn doctoraat een herneming geworden van wat ik oorspronkelijk als eindverhandeling had gemaakt. Maar dat was nog veel te omvangrijk, zodat het tenslotte geworden is : *La nomenclature du verbe dans les grammaires du 17e siècle*. Met dien verstande dat het ging om *les grammaires françaises publiées en France*. Al de rest is weggefallen. Want oorspronkelijk was ik ook van plan *les grammaires françaises publiées à l'étranger* te behandelen. Ik heb mijn doctoraat uiteindelijk verdedigd in 1968.

Maar ondertussen was de KULAK al opgericht. Na heel wat discussies rond kleinere campussen werd uiteindelijk beslist om vanaf 1965 een nieuwe campus in Kortrijk uit te bouwen, met onder meer een afdeling Romaanse. Terwijl er hier in Leuven nog eigenlijk geen Nederlandstalige afdeling bestond. Daar zijn dan ook de gekste besprekingen aan voorafgegaan omdat er gewoonweg geen Vlaamse romanisten waren die doctor waren of die een doctoraat voorbereidden. Wat dat laatste betreft: toen wij in 1957 afstudeerden wou Vic Nachtergaele een doctoraat maken, maar hij kreeg toen van Hanse te horen : “Ça n’a pas de

sens, ça ne peut servir à rien.” Hij kon als Vlaming toch nooit prof van de Romaanse worden. In 1962 evenwel had Hanse ingezien dat dit niet houdbaar was en is hij zelf met het initiatief gekomen om mij terug naar Leuven te roepen en mij een doctoraat te laten maken in voorbereiding van een latere Nederlandstalige afdeling van de Leuvense romanistiek. Van 1957 tot 1962 was hij daarin dus zo sterk geëvolueerd dat hij in 1962 als eerste zijn collega's heeft overtuigd dat het wenselijk was dat er een Vlaming bij hem assistent werd. En vanaf dat ogenblik zijn andere professoren dat voorbeeld gaan volgen. Want het jaar daarna is Roland Beyen naar het NFWO gegaan, is Willy Van Hoecke assistent geworden bij Jodogne en Hugo Plomteux bij Pop. In 1964 waren we dus direct met vier.

Dat was voor ons een zeer aangename periode : wij kwamen maandelijks samen om te gaan eten en daarna wat te discussiëren over toekomstperspectieven, over doctoraten en wat weet ik al.

Na de oprichting van de KULAK in 1965 werd ik zelf in Leuven ontlast van de lessen maar moest ik die in Kortrijk gaan geven. En niet alleen dat speciale uur voor de Vlamingen maar ook dat wat wij onmiddellijk zelf als programma Frans op punt gesteld hadden voor Kortrijk : grammatica, geschreven Frans en fonetische oefeningen.

Het jaar daarop, toen er een tweede kandidatuur bijkwam en er in de eerste kandidatuur al splitsgroepen werden gemaakt voor de fonetische oefeningen, had ik dus 2 uur grammatica, 2 uur steloefeningen, 2 uur fonetische oefeningen, telkens in de eerste en de tweede kandidatuur. Zodat ik twee volle dagen bijna alle uren in beslag nam.

De opleiding in Kortrijk was dus niet dezelfde als in Leuven?

Neen. Wij hebben vanaf het begin in Kortrijk het Frans uitgebreid. Nog binnen het kader van het oude programma, maar het betekende toch een verzwaring van dat programma. Van de andere kant was het ook een hulp die men kreeg, want de studenten konden op die manier vlotter hun Frans bijwerken dan wanneer ze dat helemaal op eigen kracht hadden moeten doen.

Dit programma werd wellicht opgesteld in overleg met de Franstaligen...

Ja, maar dat overleg was toch zeer beperkt : “Ça c'est votre domaine, on ne s'en occupe pas”.

Wie namen er deel aan die besprekingen en op welk niveau speelden ze zich af?

Dat was op het niveau van de Faculteit en van het rectoraat, o.a. met Mgr De Raeymaeker, die toen al Vlaamse vice-rector was, naast Massaux als Franstalige vice-rector. Van de Vlamingen was ik dikwijls de enige die daar aan deelnam. Toen is ook beslist Pouilliant aan te stellen tot academische verantwoordelijke en ons de titel van lector te geven.

Werden de andere vakken door professoren uit Leuven gedoceerd?

Dat was ook weer heel ingewikkeld. De meeste Franssprekende professoren wilden met Kortrijk niets te maken hebben en hebben er dus ook nooit lesgegeven. Jodogne heeft Willy Van Hoecke zelfs verboden naar Kortrijk te gaan! Maar Pouilliant heeft de academische verantwoordelijkheid voor Kortrijk op zich genomen. Hij heeft er nooit lesgegeven maar kwam naar Kortrijk voor de deliberaties en stond in het programmaboek vermeld als titularis voor al die vakken. Wij konden geen titularis zijn want niemand van ons was doctor. Bij alle vakken stond dus de naam Pouilliant terwijl wij ze gaven.

Op een bepaald moment van de voorbereidende onderhandelingen was heel uitdrukkelijk als

voorstel geformuleerd dat ik alle taalkundige vakken zou geven, ook *Oud-Frans* en *Verklaring van Middeleeuwse teksten*, met daarbij nog Spaans en Italiaans. En Roland Beyen zou alle letterkundige vakken op zich nemen. Dat idee is gelukkig vlug begraven zodat van bij het begin Jordens en Plomteux erbij gekomen zijn. Roland Beyen gaf het vak *Verklaring van schrijvers*, Camille Jordens *Geschiedenis van de Franse literatuur*, Hugo Plomteux Italiaans en ik zelf de taalkundige vakken. En als Waalse professoren waren er Willy Bal en Guy Muraille, die wel in Kortrijk les kwamen geven.

Dus eigenlijk is de eerste stap in de richting van een eigen Nederlandstalig programma in Kortrijk gezet : de uitbreiding van het Frans en van de 2e Romaanse taal, de aandacht voor het moderne Frans en het wat reduceren van Oud-Frans enz.

Over hoeveel studenten spreken we in die jaren?

Voor Kortrijk waren er het eerste jaar een twaalftal, het tweede jaar al een twintigtal en hier in Leuven op dat ogenblik een veertigtal.

Voor uw doctoraat was dat wellicht geen ideale situatie?

Beslist niet, maar geleidelijk aan, en dank zij de vakanties, vorderde dat toch langzaam. Tot ik bij de opening van het academiejaar 1967-68 te Kortrijk mijn voet zwaar verstuikte. Het resultaat was dat ik 6 weken lang een gipsverband moest dragen, wat Hanse de opmerking ontlokte : “Avouez, Monsieur l’Abbé, que la Providence arrange bien les choses.” Ik kon 6 weken aan mijn doctoraat werken! Tegen februari waren er weer stukken tekst naar Hanse gegaan en op een bepaald moment geeft hij mij een stuk terug en zegt : “J’ai une bonne nouvelle pour vous. J’attends votre doctorat pour le 1er avril. Texte définitif, relié, ... et pour Beyen aussi.”

Er was immers beslist dat er te Leuven een Nederlandse afdeling van de Romaanse zou komen op 1 oktober 68. Maar omdat inmiddels de omstreden beslissing over de splitsing van de universiteit gevallen was, hadden de Waalse professoren als reactie beslist dat er meteen vanaf 1 oktober 1968 voor de hele kandidatuur Romaanse, eerste en tweede jaar, een aparte Nederlandstalige afdeling moest komen. Er waren dus dringend Vlaamse doctores nodig. In de nieuwe situatie kon Pouilliat de academische verantwoordelijkheid niet blijven dragen. Zo hebben Beyen en ik op 31 mei ons doctoraat verdedigd, ik in de voormiddag en Roland in de namiddag. Met het gevolg dat er de volgende dag in de krant stond dat 31 mei een hoogdag was voor de “Vlaamse romantiek” (sic).

Ondertussen waren er nog enkele Vlaamse assistenten en N.F.W.O.-ers bijgekomen : José Lambert, Chris Depaepe voor Spaans, Herman Bellens en Pierre Duquenne die oefeningen voor ons verbeterden, terwijl René Motmans instond voor de aggregatie...

Een bijkomende complicatie was dat de studenten die in 1967-68 in de eerste kandidatuur nog met het “oude” programma gestart waren, daarmee verder moesten in 1968-69, terwijl de eerste kandidatuur moest overstappen naar het nieuwe programma van de Nederlandstalige afdeling.

Dat waren dus drukke en spannende jaren.

Druk in die zin dat bijna iedereen zijn doctoraat nog moest afmaken. Roland en ik waren de enige doctores. De anderen waren nog volop bezig en moesten tegelijkertijd lesgeven.

Maar de grootste spanningen waren toen al voorbij. Op het moment dat het om het nieuwe programma ging, hebben de Waalse professoren zich daar eigenlijk niet veel meer mee

bemoeid. We hadden nog wel individuele contacten met sommigen van hen. Zo heb ik meer dan eens raad gevraagd aan Hanse en aan Muraille. Maar nog het meest aan Sempoux (doceerde Italiaans, nvdr), die graag had gewild dat de Waalse romanistiek ons voorbeeld volgde : niet Italiaans én Spaans, elk gedurende 1 jaar en 1 uur per week, maar Italiaans óf Spaans gedurende twee jaar en 2 uur per week. Met dan de mogelijkheid om in de licentie echt het accent op die tweede Romaanse taal te leggen. Hij heeft mij trouwens meer dan eens uitdrukkelijk toevertrouwd dat hij graag naar de Vlaamse afdeling was overgestapt ware het niet dat zijn collega's dat beschouwd zouden hebben als een gebrek aan solidariteit, om niet te zeggen als een verraad.

Maar zoals ik al zei, de moeilijkste jaren voor de relaties tussen Vlamingen en Walen liggen vóór 1968. Het moment van de Verklaring van de Bisschoppen, bijvoorbeeld, toen zij op 13 mei 1966 verklaarden dat Leuven één bleef en dat de Walen in Leuven bleven. Wat dan die grote protesten heeft losgemaakt. Toen ik Hanse daarna de eerste keer weer ontmoette heeft hij mij in het professorenlokaal van Sencie letterlijk met de rug tegen de muur gezet en gevraagd of ik ook tegen de Verklaring van de Bisschoppen was. Toen dat zo bleek te zijn heeft hij aandachtig naar mijn argumenten geluisterd en is op die zaak nooit meer teruggekomen. Maar achteraf heb ik vastgesteld dat hij bijna alle ideeën die ik toen geformuleerd heb later eigenlijk heeft overgenomen. En twintig jaar later was hij ervan overtuigd dat het inderdaad niet anders kon, dat de splitsing historisch onvermijdelijk was. In onze relatie heeft dat in de latere jaren geen rol gespeeld. Maar in de moeilijkste periode hebben we elkaar vaak vermeden omdat we wisten dat erover praten tot ruzie zou leiden.

De andere Vlaamse assistenten ondervonden dezelfde moeilijkheden vermits ze allemaal assistent van een Waalse prof waren. Maar ze waren misschien minder betrokken bij al die discussies. Want ik was de woordvoerder van de Vlamingen en Hanse was woordvoerder, onderhandelaar en één van de actiefste leden van de ACAPSUL, de vereniging van de Waalse professoren in Leuven. Hij zetelde in ongeveer elke commissie die er bestond en zat dus volop in het vuur, zoals hij later in het vuur gesprongen is voor de Voerstreek.

Was hij harder dan de anderen?

Hij is er in elk geval veel meer bij betrokken geweest, en stond misschien daarom meer open voor andere standpunten. Sommige van zijn collega's waren harder en aarzelden niet publiek te verklaren: "C'en est fait de la philologie romane à Louvain". Anderen stonden er begrijpender tegenover : Pouillart, die trouwens heel behoorlijk Nederlands sprak, Bal, die lange tijd in het buitenland geweest was, Muraille, Sempoux zeker, die zeer goed Nederlands sprak, en de jongeren in het algemeen.

Dat zijn dus zéér moeilijke momenten geweest. Maar in 68 was het eigenlijk over. Toen wisten ze dat ze hier zouden weggaan. Hun laatste "wraak" is geweest ons m.i.v. 1 oktober 1968 in één klap op te zadelen met de uitbouw van de hele kandidatuur. Maar op dat ogenblik is onze groep weer versterkt met elementen van buitenaf -Angelet, Braet, De Kock, Larochette, Messelaar, Van den Eynde enz.-, en met nieuwe assistenten -Debrock, Nachtergaele...- Er is toen ook nog heel wat gediscussieerd over het nieuwe programma voor de licentie, waar nog altijd de oude wet geldig bleef en dus de vraag zich stelde hoe we die konden interpreteren. Ook daarover heb ik meer dan eens met Hanse overlegd. En dan zijn we naar die grotere diversificatie gegaan waarbij men het accent kon leggen op taalkunde of letterkunde, op Spaans, Italiaans of Frans.

Ik denk dat die aanpassing, die rekening hield met de aanleg en de interesses van de studenten, een verrijking van het programma was. Nu zie ik het gevaar dat men omwille van besparingen weer zal moeten inkrimpen en naar meer eenvormige programma's zal moeten

terugkomen. De vooruitzichten zijn ongunstig omdat men hoe langer hoe meer bezuinigt (zucht).

Bestond er niet een gevaar dat men teveel specialiseerde?

In de licentie zal men dat toch altijd hebben. Stel bijvoorbeeld : iedereen wordt verplicht om het college van Angelet te volgen. Angelet zal één bepaalde auteur nemen in de licentie, eventueel zelfs één werk van die auteur... Zelfs als het programma geüniformiseerd wordt krijg je nog maar heel kleine stukjes die men grondiger uitdiept.

Heeft men nooit aan een derde Romaanse taal gedacht?

Dat plan heeft vroeger uitdrukkelijk bestaan. In de bibliotheek van de 2e verdieping staat er een heel rek met Roemeense boeken, en was Hugo Plomteux blijven leven, dan hadden we misschien wel ooit Roemeens uitgebouwd. Het was in elk geval al beslist dat, als er een derde taal bijkwam, dat niet Portugees zou zijn maar Roemeens. Maar op dat ogenblik was voor dat vak niemand beschikbaar. En later waren er geen centen meer voor. Dat plan is inmiddels dus volledig opgedoekt.

We hebben begrepen dat u de evolutie eerder somber inziet.

Ik denk niet dat we qua omkadering goede tijden tegemoetgaan. Terwijl ik juist denk dat men de omkadering eigenlijk nog zou moeten uitbreiden. Men legt hoe langer hoe meer de nadruk op zelfstudie. Maar die zelfstudie veronderstelt ook begeleiding, en zelfs meer dan wanneer je een college ex cathedra geeft. Die zelfstudie zie ik niet echt gerealiseerd worden omdat men onvoldoende begeleiding voor de studenten zal hebben. Tenzij de computer hiervoor een oplossing brengt!

Vreest u negatieve gevolgen voor het niveau van de afstuderenden?

(Onheilspellend:) Dat risico zit er wel in, ja. Terwijl men anderzijds, vermits romanisten nu in alle mogelijke richtingen hun weg maken, juist de diversiteit nog zou moeten kunnen benadrukken. De studenten zouden zich meer moeten kunnen voorbereiden op wat men kiest als latere loopbaan.

Zou u eventueel de kaders doorbreken en de combinatie van bijvoorbeeld Franse en Russische filologie voorzien?

De idee om de studie van het Frans te combineren met een andere dan een Romaanse taal trekt mij wel een beetje aan. Het is trouwens een idee die binnen de universiteit al heel lang leeft. Maar hierbij verliest men wel een soort Romaanse geest en het thuis zijn in één van de twee. Want tegelijkertijd thuis zijn in de Slavische en in de Romaanse wereld lijkt mij niet haalbaar. Vooral als men er aan denkt om de studenten te verplichten gedurende een bepaalde tijd naar het land te gaan waarvan zij de taal, de cultuur, de letterkunde zullen onderwijzen. En dat zou naar mijn oordeel wèl een gunstige evolutie zijn. Iedereen zou verplicht tenminste één semester in het buitenland moeten studeren.

Acht u de combinatie Frans-Engels haalbaar?

Dat lijkt mij zeker geen goede oplossing. Het zou massa's volk aantrekken...

Is het ook uw ervaring dat de beheersing van het Frans van de afstuderende romanist in de loop der jaren sterk afgenomen zou zijn? Of oordelen wij als mensen die reeds lang afgestudeerd zijn?

Ik denk dat de reserve die jullie zelf formuleren heel belangrijk is. Misschien heb ik het ook in jullie tijd (1966, nvdr) al gezegd : ge zult als leraar pas goed Frans leren op ‘t ogenblik dat ge leerlingen hebt die zeer veeleisend zijn en u dwingen om altijd verder te gaan. Met leerlingen die geen interesse vertonen blijft men zitten op het niveau waar men zit. Erger zelfs, dan gaat men zich aanpassen en de eisen telkens verlagen. Maar met leerlingen die hoog mikken wordt men als leraar verplicht zijn grenzen te verleggen. Dan pas kan men “perfect” tweetalig worden.

Maar vindt u dat qua kennis van het Frans het gemiddeld niveau van de afstuderende romanist nu lager ligt dan vroeger?

(Aarzelend:) Ik denk van niet. Maar wat de situatie natuurlijk wel een beetje kan vervalsen is dat studenten die hun licentieverhandeling schrijven dubbel op hun tellen letten. Ze lezen zo’n tekst aandachtiger na dan wanneer ze voor de klas staan. Wat natuurlijk verkeerd is want dáár juist is het belangrijk dat ze correct en aanvaardbaar Frans geven.

Die klachten zijn er nochtans en vooral uit de aggregatie.

Er is natuurlijk een risico verbonden aan de groeiende nadruk op zelfstudie. Mijn colleges steunden op 20, 30 jaar ondervinding. Ik wist dus op welke manier ik iets kon bijbrengen en ik kon op die manier ook vlugger resultaat bereiken. Terwijl als de student het zelf moet gaan uitzoeken en bestuderen... Hij zal dan misschien één stukje grondiger ingestudeerd hebben, maar wel met het risico dat de rest verwaarloosd wordt. Ik durf echter niet te zeggen dat er de laatste jaren een duidelijke evolutie achteruit was.

Er is ook voorgesteld de studenten tussen het einde van de eerste kandidatuur en het begin van de tweede licentie te verplichten twee weken in een Franstalig milieu door te brengen.

Over het nut daarvan heb ik mijn twijfels. Dat verblijf in een Franstalig milieu zou veel langer moeten duren!

Een ander voorstel van de Pedagogische Onderwijscommissie is dat professoren en assistenten gevraagd wordt om in hun contacten met de studenten zo veel mogelijk Frans te spreken.

Daar heb ik geen problemen mee. Maar het is ook niet de eerste keer dat dat gevraagd wordt. Men heeft vroeger gevraagd dat in elk geval alle besprekingen rond de licentieverhandeling in het Frans zouden gebeuren. Men heeft dat nooit echt gerealiseerd. En het verschilt ook van prof tot prof. Ik heb wel de indruk dat men het nu meer doet dan enkele jaren geleden en ik stel ook vast dat proffen en assistenten nu onder elkaar gemakkelijker Frans spreken dan vroeger.

Zijn de studenten op dezelfde manier gemotiveerd ten aanzien van het Frans en de tweede Romaanse taal?

Voor de meesten denk ik dat ze gemotiveerd zijn voor het Frans, maar het gebeurt inderdaad dat mensen die problemen hebben met die taal het accent gaan leggen op de tweede taal. Het zijn vaak mensen die zich gespecialiseerd hebben in Spaans of Italiaans die problemen krijgen met de aggregatie.

Ziet u nog andere mogelijkheden om de kennis van het Frans op te krikken?

Als de studenten nu zelf eens alle mogelijkheden die ze hebben met radio en tv zouden gebruiken! Ik luister bijna dagelijks naar *TG Uno* en naar *Telediario* om mijn Italiaans en Spaans te onderhouden. Ik volg zelfs in de mate van het mogelijke Portugees om dat te verbeteren. En men leert daar echt mee bij hoor.

Waar zou u meer in het algemeen nog op aansturen?

Ik zou proberen de zelfactiviteit sterk te benadrukken maar met zeer duidelijke begeleiding - een soort tutorschap- waarbij elke student zou weten welke assistent of prof hem zullen begeleiden voor die en die vakken.

Hoe kijkt u tegen de aggregatieopleiding aan?

Ik zal dan misschien eerst moeten vertellen hoe minimaal die in onze tijd was. Men had een paar theoretische vakken: *Geschiedenis van de opvoedkunde*, *Algemene methodenleer*, *Bijzondere methodenleer en Experimentele opvoedkunde*. En dan moesten er zogezegd stages gevolgd worden. Voor mij heeft dat zich beperkt tot het volgen van één les, want wij gingen als priester niet naar het Atheneum, en Schillinckx gaf les in het Atheneum. Door het feit dat ik tijdens mijn eerste licentie drie maanden in Antwerpen lesgegeven heb, heb ik tijdens mijn studies geen enkele stageles gegeven. Ik had dus wel klaspraktijk gehad maar de andere priesters die geen interim gegeven hadden, deden eigenlijk ook geen stage. Het enige wat ze deden was twee examenlessen geven.

En dan nog! Wij hebben voor één van onze examenlessen met drie kandidaat-leraars tijdens éénzelfde uur *Les deux Infinis* van Pascal moeten uitleggen in de rethorica.

Het feit dat op dit ogenblik slechts ongeveer de helft van de romanisten aggregatie volgen biedt de mogelijkheid om deze opleiding meer uit te bouwen. En door het feit dat men naar een vijfde jaar evolueert zijn er nieuwe mogelijkheden om de aggregatie meer karakter te geven. Voor zover de financiële middelen gegeven worden om het te realiseren.

Wat zou u wensen los van de financiële mogelijkheden?

Als het in een vijfde jaar kan gebeuren zou ik zeggen dat er ten minste één derde van de tijd aan de praktijk besteed zou moeten worden.

Betaald? Met een soort statuut van tijdelijke leraar of van stagiair?

Ja. En dat zou neerkomen op een drietal maanden, laten we zeggen halftijds. Men zou het jaar kunnen beginnen met een theoretisch gedeelte, de opleiding. Maar dan vanaf, laten we zeggen Kerstmis, halftijds in Leuven en halftijds in een school. En het voorbereiden van de lessen

zou in seminarievorm kunnen gebeuren.

Ondertussen is de men de stage grondig aan het herdenken. Met meer begeleiding door de stagementor, samen lessen ontwikkelen en zo...

Ik ken die evolutie niet meer, hoor. Sedert vijf jaar kan ik het echt niet meer volgen. Ik krijg geen informatie meer door... L'après-Mertens!

Bedoelt u dat men de emeriti te vlug terzijde schuift?

(Beslist) Ja. Ik heb sinds mijn operatie geen enkel verslag meer van een vergadering of wat dan ook gekregen. (Met nadruk) Geen enkel meer.

Ik betreurt dat eigenlijk, maar ik wil mij anderzijds niet opdringen.

Is dit een principiële houding van de POC en de Faculteitsraad ten aanzien van emeriti?

Ik denk dat het hoe langer hoe meer principieel is... Hoewel er daar nu ook weer evolutie in lijkt te zitten, want men heeft nu bijzondere emeriti die toch nog één vak blijven geven. Ik heb de indruk dat men probeert die mensen nog in te schakelen in de mate van het mogelijke en binnen bepaalde grenzen.

Is dat niet eerder uit besparingsoverwegingen?

(Knikt) Ik wilde zelf niet de term *profiteren* gebruiken, daarom zei ik "inschakelen".

We hadden het eerder al over uw promotor, professor Joseph Hanse. Wat vindt u van zijn houding tegenover taalnormering zoals die onder meer tot uiting komt in zijn *Nouveau dictionnaire des difficultés du français moderne* dat wij overigens graag raadplegen? En hoe staat u zelf tegenover taalnormering?

Voor Hanse gold *la règle du bon usage*. Van een vaststaand en algemeen aanvaard gebruik mocht niet afgeweken worden; was het gebruik niet eenvormig, dan aarzelde hij niet om een beroep te doen op analogie of logica, en zelf te opteren voor de eenvoudigste oplossing zonder die op te dringen.

Omwille van dat *bon usage* zat hij een beetje in de knoei met het voorstel van de *Conseil international de la langue française* in verband met *le pluriel des noms composés*. Vermits men altijd geschreven had : *un porte-parole, des porte-parole*, en anderzijds *un porte-avions, des porte-avions*, kon hij zich moeilijk verzoenen met het voorstel om voortaan te schrijven : *un porte-parole, des porte-paroles, en un porte-avion, des porte-avions*. Maar hij had zich tenslotte toch neergelegd bij de beslissing van de meerderheid, omdat er zoveel gevallen zijn où *l'usage est flottant*. En als hij vaststelde dat *l'usage* twee mogelijkheden openliet, dan zei hij ook : ze zijn allebei correct, maar zelf koos hij dan bijna altijd voor de eenvoudigste oplossing.

Ook taalevolutie werd geregistreerd, maar nu eens moedigde Hanse die aan, dan weer remde hij ze af. Zo zegt hij in verband met *l'accord du participe passé suivi d'un infinitif* : ik hoop dat de schrijvers meer van die regel gaan afwijken, zodat we binnenkort kunnen zeggen : "*Laissons-le invariable dans tous les cas*".

Daarentegen voor *après que* blijft hij erbij dat het met de *indicatif* geconstrueerd moet worden. In onze studententijd zei hij : "*Un subjonctif là, c'est un péché mortel!*", want dat is tegen alle logica, tegen een eeuwenoud *bon usage*. Men heeft daar altijd een *indicatif*

gebruikt, want het gaat om een werkelijk feit waarvan men de realiteit vaststelt. Hij gaf wel toe dat hoe langer hoe meer mensen toch een *subjonctif* gebruiken. Maar hij bleef erbij : het moet een *indicatif* zijn. Wel zegde hij de laatste jaren niet meer dat wie daar een *subjonctif* gebruikt, bewijst dat hij helemaal geen Frans kent -wat hij vroeger wel zei-, maar voor hem kon dat nog niet. Waarom? Waarschijnlijk omdat de logica voor hem een te belangrijke rol bleef spelen.

Ikzelf ben op dat punt veel vlugger geëvolueerd. Toen ik hier in het begin les gaf, beschouwde ik, onder invloed van Hanse en van het onderwijs dat ik zelf meegekregen had, een *subjonctif* na *après que* als een grote fout. Ik onderstreepte dus twee keren en in een dictee betekende dat : min twee punten. Maar na een tijd stelde ik vast dat ik op de radio bijna niets anders meer dan *après que* met *subjonctif* hoorde. Ik vond dat ik dan niet meer het recht had om dat als een zware fout te beschouwen en ik ben dan maar één punt gaan aftrekken. En nog eens vijf jaar later heb ik gezegd : ik durf dat niet meer als een fout beschouwen : “L’usage a tellement évolué qu’il faut l’admettre”.

Wel, zo ver gaat Hanse niet. En ook in verband met die *participe passé* is er een zeer eigenaardige evolutie. Het kan natuurlijk de nieuwe uitgever zijn die daar achterzit. In elk geval lees ik in de laatste uitgave : “Aussi longtemps que la fréquence du bon usage ne justifie pas l’invariabilité, qu’on peut trouver logique, il faut respecter la règle et ne généraliser l’invariabilité que dans les cas du type qui vient d’être cité à propos des verbes d’opinion ou de déclaration ayant en fait pour complément une proposition.” Dus hier kruipt men terug achteruit in vergelijking met de hoger geciteerde oproep.

Behandelde u in uw colleges ook belgicismes?

Zolang ik *dissertation* gegeven heb, heb ik daar natuurlijk nogal wat aandacht aan besteed. Maar ik ben daar tamelijk soepel in. Ik veroordeel zeker niet a priori alle belgicismes, of wat belgicismes genoemd werd en waarvan ondertussen gebleken is dat ze in heel wat streken van Frankrijk ook gebruikt worden. Ik wees er wel op dat men er zich heel goed van bewust moet zijn dat bepaalde van die woorden in Frankrijk niet verstaan worden. Het is duidelijk dat ik in België *nonante* en *septante* zal gebruiken, maar je moet weten dat men die telwoorden in Parijs gewoon niet verstaat. Ik betreur zelfs dat men *octante* of *huitante* heeft laten vallen. In werken van de 14e eeuw die hier zijn uitgegeven vind ik *huitante*, en in Zwitserland bestaat het nog steeds.

Wat vindt u van de “féminisation des noms de métiers”?

Als men dat forceert is dat ook te gek. Ik zou daar veel meer met gradatie gewerkt hebben. Eerst de gevallen die perfect kunnen functioneren, zoals *la ministre*. En dan een aantal gevallen waar de uitspraak dezelfde blijft en waar we in de schrijftaal een *-e-* toevoegen, *un auteur*, *une auteure*. Dat zou uitgebreid kunnen worden tot al de gevallen van *noms de métier* op *-eur*. En tenslotte de gevallen waarvoor er nog geen evolutie is of waarvoor men niet ziet hoe de evolutie op die manier doorgetrokken zou kunnen worden. Van *un médecin* kan je nooit *une médecine* maken.

Ik zou dus nooit naar een algemene regel gegaan zijn die bepaalt dat van nu af aan alle beroepsnamen in het vrouwelijk gebruikt moeten worden. Dat is niet *l’usage*! Waarom het dan forceren?

Wat is volgens u het belang van een alumniwerking?

Ik vind het jammer dat de alumniwerking niet méér van de grond komt. En dat ligt zeker niet

aan de mensen die er aan werken. Het is voor mij altijd onbegrijpelijk geweest hoe weinig mensen contact houden met Leuven en met hun medestudenten. Men gaat uit Leuven weg en men zet er een punt achter. Terwijl aan de ene kant zij nog een en ander zouden kunnen halen in Leuven en ook een en ander aan Leuven zouden kunnen geven. In de twee richtingen. “Halven” langs navorming, “geven” langs recrutering of vragen die zij zouden kunnen stellen, problemen die zij aanhangig zouden kunnen maken. Welnu, in 9 gevallen op 10 is er geen enkel contact meer.

Ik begrijp ook niet dat zij hun menselijke contacten met hun jaargenoten zo laten verloren gaan. Wij komen met onze licentie nog elk jaar op de tweede zondag van oktober samen.

Is het ook niet zo dat een aanzienlijk deel van de staf van de Leuvense romanistiek in feite weinig of geen belangstelling toont voor de alumniwerking?

Ik wil vermijden voor mijn collega's als de grote kritikaster over te komen. (Voorzichtig:) Maar inderdaad, ik neem hun dat kwalijk.

Vindt u het menselijk contact belangrijker dan de aard van de activiteiten die georganiseerd worden?

Het moet een combinatie van de twee zijn. Ook als wij met ons jaar samenkomen proberen we er altijd die twee elementen in te verwerken.

Hoe staat u tegenover het bestaan van vier Vlaamse tijdschriften voor leraars Frans en romanisten?

Ik ben ervan overtuigd dat vier tijdschriften publiceren enorm veel energie opsorpt, te veel energie. En ten tweede dat men het peil van het tijdschrift zou kunnen verbeteren indien men tot samenwerking zou komen. Maar van de andere kant -ik heb juist gesproken over die menselijke aspecten van de zaak- is het evident dat dat niet mag meebrengen dat al wat Leuvengebonden is zou verdwijnen. Indien dat de keuze is : ofwel een eigen bladje voor onze oudstudenten waar we dus ook voor opdraaien, ofwel een bladje waar geen enkel persoonlijk element meer in komt, dan moet voor mij het persoonlijke aspect de voorrang krijgen.

Men zou een combinatie van de twee kunnen bedenken.

Dat zou inderdaad kunnen : één tijdschrift met een ingestoken fascicule per universiteit. En dat mag best uitgebreid zijn. Men moet zich niet beperken tot adreswijzigingen, geboorten en huwelijken.

U staat positief tegenover de toenaderingen die binnen het OVLF plaatsvinden?

Absoluut.

Viel het afscheid van uw professionele loopbaan u zwaar?

Ik was daar zeer bang voor, want iedereen weet dat ik zéér graag les gaf. Als ik aan het lesgeven was bloeide ik helemaal open. Ik heb heel dikwijls gezegd : dat is voor mij een drug. Een goeie les geven en dan ben ik genezen of dan ben ik uit mijn “depressie”. Daarom was ik bang dat ik op mijn 65ste in een put zou vallen. Maar hier moet ik opnieuw Hanse citeren :

“Avouez, Monsieur l’Abbé, que la Providence arrange bien les choses.” Want door het feit dat ik geopereerd ben tijdens de eerste week van het tweede semester van mijn laatste jaar heeft het probleem zich niet gesteld. Net op het ogenblik dat ik zou beginnen aftellen en elke week ongelukkiger geworden zou zijn omdat er maar 14, 13, 12 enz. weken meer overbleven, was het opeens in de loop van de 15de week gedaan. Van het ene uur op het andere. De laatste dag heb ik nog van 9 tot 11 college gegeven in de licentie en om 12 uur zei de cardioloog : “Maak daar maar een kruis over. En voor altijd!” En daarna zijn er zo veel problemen gekomen in verband met de gezondheid -een week later was ik trouwens geopereerd- ja, dan heeft men andere zaken om zijn hoofd.

Bent u nog bezig met het Frans?

Ik bereid met Pierre Swiggers een publicatie voor over de geschiedenis van de grammatica. En heel veel mensen die overtuigd zijn dat ik niets meer te doen heb doen een beroep op mij om te vertalen of te verbeteren of om na te lezen. Ik ben dus nog heel de tijd bezig. Er liggen nu weer teksten klaar om te vertalen, zelfs nog een heel boek.

En de plannen waar ik het laatste jaar nog mee rondliep, namelijk om mijn cursus volledig te herwerken en in verband met *orthographe d’usage* werkelijk tot een volledige inventaris te komen, die heb ik opgegeven toen de nieuwe *modifications* voorgesteld werden. Toen heb ik gezegd : die nieuwe *modifications* ga ik in geen geval propageren. En doen alsof ze nooit geformuleerd zijn mag ik ook niet, dus begraven we dat. Te meer dat ik ook heel beperkt ben in mijn tijd... Elke dag stel ik vast : tiens, is ‘t weeral avond? Wat heb ik nu vandaag gedaan? Want doordat ik na de middag een paar uur moet rusten en daarna nog een stuk moet gaan wandelen, gaan de dagen zeer vlug voorbij. Ook al sta ik nog alle dagen om 6 uur op.

Mogen we besluiten met de beste herinnering uit uw loopbaan?

(Met trillende stem:) De dankbaarheid van veel studenten, na 10, 20 jaar. Mensen die ik tegenkom of die eens contact nemen. Dat doet deugd. En zelfs van ouders. Toen ik in 90 omwille van beginnende hartproblemen overwoog om te stoppen met lesgeven, zijn ouders hier komen bellen om te zeggen dat ik niet mocht weggaan : “Ge moogt dat niet doen, ge weet niet hoeveel die eerstejaars aan u hebben”. Dat heeft mij veel plezier gedaan. Zoals Hanse het enorm apprecieerde dat ik trouw gebleven ben, zo beleef ik er enorm plezier aan als studenten dankbaar zijn voor wat ze meegekregen hebben.

Professor Mertens, wij danken u van harte voor dit openhartig gesprek en wij hopen dat u nog zeer lang zult kunnen meewerken aan de uitbouw van onze alumniwerking.